

Armadillo fortæller ikke hele sandheden

Af Henrik Ø. Breitenbauch seniorforsker, Center for Militære Studier, Københavns Universitet, Fredag den 21. maj 2010, 22:30

Henrik Ø. Breitenbauch: Armadillo er kerneeksemplet på, at den offentlige debat om Afghanistan lider af taktisk tunnelsyn. Enkeltkæmperens oplevelse er ikke relevant for det strategiske niveau og den debat, der hører til dér. Så selvom Armadillo nyttigt sætter mange ting til debat, så kan man ikke slutte ret meget ud fra filmen selv.

Hvem har set Armadillo? Politikerne og interesseorganisationerne har set dokumentarfilmen Armadillo. Få får lov at se den før premieren 8. juli. Takket være en af vores kvikke studenter har jeg og andre på ansatte på Center for Militære Studier også set Armadillo. Til forpremiere hos Nordisk Film i Valby var der også enkelte politikere og repræsentanter for civilsamfundets interesseorganisationer. Alle har vi været led i den store håndfodring af offentligheden, en vellykket markedsføring af et kommercielt produkt. Nu er der intet galt med at tjene penge, men i forhold til den politiske opmærksomhed, filmen har fået, er det er vigtigt at holde sig for øje, at hensigten med pressebevågenheden er, at så mange mennesker ender med at gå i biografen og betale for at se filmen.

Omvendt er Armadillo selvfølgelig - som den politiske bevågenhed viser - mere end blot og bar underholdning. Det kan godt være, at politikere og interesseorganisationer er blevet elegant aktiveret af kampagnen bag filmen, men den er også en mulighed for dem for at give deres syn på Danmark i krig, på indsatsen i Afghanistan. Derfor bidrager politikere, interesseorganisationerne og diverse kommentatorer med deres fortolkning af, hvad Armadillo betyder. Det er ikke hensigten her: Denne kronik fortæller, hvad Armadillo ikke betyder, fordi det siger noget om karakteren af den danske debat om og mediedækningen af indsatsen i Afghanistan.

Filmen er nemlig en redigeret virkelighed og ikke den endelige historie om Danmarks engagement i Afghanistan. Fortællingen lider dermed af samme svaghed som store dele af debatten om og mediedækningen af Afghanistan: alle tager de den almindelige soldats lokale oplevelse og erfaringer som det centrale udgangspunkt. Og alle kommer de dermed til at lide af et taktisk tunnelsyn, fordi fokuseringen på den militære indsats på det helt lokale niveau skygger for de andre typer af indsats i form af opbygning af statslige, regionale og lokale administrationer og services samt afghanske sikkerhedsstyrker.

Armadillo indeholder som dokumentarfilm flest en historie og et argument. Historien er nu nærmest velkendt gennem mediernes omtale. Her følger den et velkendt spor i den fiktive krigsfilmgenre, der oftest tager udgangspunkt i en lille gruppe soldaters oplevelser og dermed det taktiske niveau. Armadillo følger på nært hold en lille håndfuld soldaters udsendelse til forposten af samme navn. Historien er helt tæt på konstablens virkelighed, med både støvet ventetid, repetitiv våbenrensning, daglige rutiner fra morgenappellen til lejrværelsesholdelse med trillebør - til de nervepirrende fodpatruljer i den grønne zone. Her ser filmen ud fra det helt nære niveau, hvordan enkeltkæmperfærdigheder betyder alt. Noget kan trænes af alle: Hvor intuitivt går du i knæ, når du skal? Noget kan næppe: Tager du intuitivt teten, når der måske er fjender i busken til højre for dig, kaster den omtalte håndgranat og stormer frem mod busken, hvor fjenden er med dit våben klart? Det handler Armadillo om. På den måde handler Armadillo givetvis også om den virkelighed som de fleste danskere - militært udsendte - som er involverede i krigen mod Taleban, oplever den. Den meget flotte billedside giver denne dokumentar et meget filmisk look - og man kan dårligt se Armadillo uden konstant at blive mindet om både nyere og gamle krigsfilm, fra Deer Hunter over Platoon og Three Kings til nutidens Green Zone og især Hurt Locker.

Armadillo og Hurt Locker minder på den måde om hinanden i virkemidler og analytisk fokus: Også Hurt Locker skildrer krigens lokale intensitet og gru fra det helt personlige niveau med udgangspunkt i en lille enhed af bomberyddere. Begge består dermed af skildringer af krigen fra det sub-taktiske niveau; den enkelte soldats specifikke oplevelse af krigshåndværkets udførelse og medfølgende psykiske effekter. Og i

ingen af dem fremstår krigsskuepladsen som andet end det, som et theatre of operations, væsensforskelligt fra den hjemlige dagligdag, men frakoblet en strategisk eller politisk fortælling om hvorfor, hvordan og med begyndelse og slutning. På dette niveau er der bare krig og nok af den.

Hurt Lockers Oscar for bedste film viser, at mange finder den konkrete krigsoplevelse og -handling fascinerende, hvad enten det er positivt, negativt eller neutralt. Men på samme måde som Hurt Locker er der mange dele af krigen, som Armadillo ikke siger noget om, og ikke kan bruges til at sige noget om. Den enkelte soldats oplevelse kan være kilde til mange indsigter - om heroisk mod eller om krigens modbydelighed. Men den er i den sidste ende irrelevant, dels for hvordan det faktisk går, dels for hvordan man kan vurdere den samlede indsats.

Argumentet i Armadillo er, at krig er et voldsomt fænomen, som grundlæggende er noget skidt. At krig kan have store personlige omkostninger for soldaterne, både psykiske og fysiske - selvom den også portrætterer et maskulint fællesskab af den type som netop smedes mest intenst under pres. Det er heller ikke sikkert, at de unge mænd, der vil strømme ind og se den, bliver direkte frastødt af denne eventyrlige ekstremoplevelse. Filmen viser tillige, at de lokale beboere i området ikke stoler på, at den militære indsats kan hjælpe dem imod Taleban, hverken i nat eller i morgen, og argumenterer dermed indirekte for, at indsatsen ikke bærer frugt. Men den viser ikke hvad der foregår andre steder i Afghanistan end netop i området omkring denne yderste forpost.

Det er ikke en dårlig ting, at filmen for mange vil understrege, at krig er noget skidt. En demokratisk offentlighed må og skal løbende forholde sig kritisk til krig som samfundsfænomen, især når samfundet er i krig. Det militære og det civile må netop kontinuerligt arbejde for, at de ikke bliver som hinanden. Men at krig er noget skidt er også en banal observation. Den vigtige pointe er - som også var præsident Obamas, da han modtog Nobels fredspris i Oslo sidste år - at krigen nogle gange er nødvendig, og når den er det, så er den en god ting.

Selv store danske styrkebidrag vil altid reelt være af taktisk karakter. Det er måske grunden til, at det taktiske niveau virker som en særligt uimodståelig fristelse i Danmark. For nylig udgav oberst Lars Møller en bog om soldaternes oplevelse af kamp - af egentligt at være i krig. Bogen kunne fortælle, at de danske soldater generelt ingen skrupler har over at have slået fjender ihjel i kamp. Også denne bog og den efterfølgende omtale fokuserer igen på den taktiske oplevelse. I Weekend-avisens chefredaktør Anne Knudsens anmeldelse af bogen påpegede hun, at dækningen af oplevelsesniveauet er interessant af demokratiske årsager, dels så politikerne ved, hvad de sender soldaterne ud i, dels så befolkning og forsvar kan forstå hinanden. De pointer kan man ikke være uenige i. For ligesom den militære organisation og det civile liv hver især skal opretholde deres særegne kulturer, så skal begge sider også kunne forstå hinanden i et demokratisk samfund.

Men problemet er, at hvis debatten kun handler om taktik, så glemmer vi strategien. For udover denne demokratiske bindevævsfunktion er historier om taktiske oplevelser irrelevante - kan endda komme til at overskygge - de store spørgsmål. For eksempel har Armadillo allerede fyldt meget mere i offentligheden end udenrigs- og forsvarsministeriernes afrapportering om den danske indsats i Helmand. Effekten er, at vi glemmer at fokusere på det vigtigste, nemlig det strategiske billede og de store konkrete spørgsmål: Virker det? Skal vi gøre det modsatte? Skal vi gøre ti gange så meget, blive ved ti gange så lang tid som planlagt, eller holde op?

Og de store bagvedliggende spørgsmål: Får vi det for indsatsen hos de store allierede, som vi antager? Er de points, vi får, nødvendige, og kan vi få dem billigere med andre former for indsatser? Derfor er det problematisk for den demokratiske kvalitetskontrol, hvis debatten og mediedækningen oftere handler om, hvordan krigen ser ud med konstablens snarere end med ISAF-chefen, general McChrystals briller.

Websitet anvender cookies til at huske dine indstillinger, statistik og at målrette annoncer. Denne information deles med tredjepart. [Læs mere](#)OK